

N° 4.

I. N. J.

EXERCITATIO ACADEMICA,
THEOREMATA
QVATVOR SELECTIO-
RA EXHIBENS;

Quam

Consensu Ampliff. FACULT. PHILOS.

SUB PRÆSIDIO

VIRI Celeberrimi,

M. ANDR. WANOCHII,

Phil. Pract. & Hist. Prof. Ord.

*Candido bonorum examini modeste
submittit*

LAURENTIUS H. JONBUS/

Ost-Bohn.

In famigeratissimo Aboënsium Lycéo,
*Die 1. Julii, Anno post natum Salvatorem 1690.
horis ante meridiem consuetis.*

In Auditorio Majori.

Exc. apud JOHANNEM WALLIUM,
Regiæ Univ. Typogr.

VIRIS

Plurimum Reverendis, Rever.

& Clariss:

DN. JACOBO FROSTERO,

Ecclesiæ Uhloënsis Pastori, nec non
circumjacentium Præposito gravif-
simo, Meccenati omni pietate æta-
tem venerando.

DN. M. LAURENTIO LI-

THOVIO, Pastori in Limingo vigi-
lantissimo, Avunculo quovis officio-
rum genere jugiter prosequendo.

DN. ZACHARIÆ ULHEGIO,

Vice-Pastori in Uhlo dignissimo,
socero filiali animi obsequio perpe-
tuum colendo.

SALUTEM ET PACEM A DEO!

²¹
Beneficia vestra, Mecænates & Pat: Plurimum
Rever: quibus me cumu-
latim ornastis, pii in me
affectus certissima sint indi-
cia quam curæ cordiq; sit vobis mea salus;
adeo enim pondus eorum cum numero & nu-
merus cum pondere certat, ut post præmaturum
cheu Parentis obitum ejus munere vos in or-
bo me tuendo, sustentando & promovendo de-
functos esse satis superque declarent: quæ quidē
ego hætenus tacita mecum æstimatione sum ve-
neratus, nunc vero jugi debitæq; eorum medita-
tione ad retributionem aliqualem me instigan-
te, intra pectoris angustias vix contentus in
publicam deprædicationem resolvi gestit ani-
mus, ingratitude notam me nunquam effu-
giturum præfagiens, ni voto satisfaciam. Cum
autem tenuitatis meæ conscius id pro rei di-
gnitate a me expediri non posse, vosq; benefici-
orum vestrorum Gloriosos decantatores mini-
me passuros intelligam, disputationem hanc ad
mandatum gravissimorum virorum prelo sub-
jectam, vestris nominibus inseripsi, indubita-
tam fovens spem, ut illa velut grati animi
argu-

argumentum de his & horum meritis unicuique publice contestetur, hac vero illam in se perquam levem, magis reddant commendabilem. Sereno ergo vultu Mecænates & Pat. plurimum Rever: munus hoc charitaceum suscipite, magis ex dedicantis affectu quam erudita concinnatione eam aestimantes, quid enim a me in his ~~adhuc~~ ^{num} non maturo, qui ante biennium, ut nostis, studiis philosophicis valedixi, tantillo temporis spatio egregii & eruditum proficisci potuit? sufficit mihi pro modulo ingenii si non voto & expectationi saltem mandato vestro hac satisfecisse. Ego interea quod viribus nequeo precibus efficere annitar, omnis boni datorem assidue sollicitando, ut omnimoda benedictione vos undiquaque beatos reddat, quo gregem Christi tutelæ vestræ commendatum fortiter defendere, defensum fideliter pascere, pastumque recto tramite ad cælestes tandem agros uno vobiscum ducere possitis.

Rev. Dignitatum Vest:

Cultor perpetuus
L. S.

VIRO

Venerabili atq; Pereximio

DN. LAURENTIO JORBUS/
Con-Rectori Scholæ Trivial. Uhloën-
sis jam jam designando, Fautori, Be-
nefactori & Amico multis nominibus
perpetim honorando, Theoremata
proprio Marte elaborata egre-
gie defendenti.

Missa Dei Jorbus venerabilis, ore deserto
Scandere quod pergas pulpita Thespi-
dum,

*Quodq; sacris addas studiis Philologica, niscens
Dogmata cella σοφῶν, rem facis egregiam.*

*Hinc nam clarescit tua virtus, quod veliquore
Pegaseo tua sint labra rigata benè*

*Protuleras Heliconis agris quos fructu amœnis,
Cernunturq; probant ingenii genium.*

*Adplaudunt ausis muse, gratantur Amici,
Optantes curæ, stet pretium, vigilis,*

*Proq; salute tua, calido de pectore vota
Fundentes, quibus has addo preces humiles:*

*Jesus cui totum, tua cætera, tegs sacra sti
Perpetuo gressus, dirigat ipse tuos !!*

*Aff. Tu sincero licet avenâ
gracili Cecinit*

L. M. A: F:

LAURENTIUS FORBUS

Per Anagramma

EN, LAURUS, FORTIBUS,

Expositio

FORTIBUS EN LAURUS confertur Mar-
tis alumnis ;
Pallados in Castris Tu quoq; di-
gnus eâ.

JOHANNES J. MATILAIN.

THEOREMA HEBRÆO-
PHILOLOGICUM,

De

ἐτύμῳ, ὁρῶντες αἰτίαν & ἐνεργείαν

NOMINIS JESU.

Dici non potest, quantum commodi
secū ferat ad rerū fundamentalē
cognitionem exacta Etymologiæ
vorum cognitio, in primis in lingua an-
tiquissima sanctaque Hebræa; cujus au-
ctor primusq; inventor, ut est ipse sapi-
entissimus DEUS, qui primo homini
in statu innocentia eam loquendi fa-
cultatem indidit, *ita* ad miraculum us-
que ipsi rerum indoli sese accom-
modat. Unde docta posteritas, cum no-
mina ipsis rebus convenientia impone-
re satageret, propter inopiam eloqvii
humani, & defectum primitivorum, de-
rivativis uti habuit necesse, quorum o-
rigo nisi probe fuerit perspecta, multæ
errorum myriades, non tantum in scri-
ptione vocabulorum, sed in rerum quo-
que iis insignitarum expositione coacer-
vantur, nomine JESU id satis superq;
approbante. Quod, ut præ cæteris est

A

con-

consideratu dignissimum, ita variis difficultatibus laborans, varia de origine sua patitur opinionum divortia. Quidam enim hoc a Græco *ἰάομαι* deducunt, ac si ex *ἰάσω* esset *ἰησῶς*, medicum significans, quod allusionis potius, quam genuini *ἱεσῶς* nomine venit appellandum. Plures sanctæ linguæ Hebrææ ortum debere autumant, idque diversimode: alii derivantes a verbo impersonali *Jesch*, *est*, vel *sunt*, *subsistentiā*, *substantiam* & *essentiam* denotante. Alii a nomine Divino *יהוה* *Jehovah*, quod ineffabile a Judæis & eorum affeculis, sed superstitiose, habitum, per interpositionem literæ *Schin* factum sit effabile, pronuncieturque *Jeheschuh*; existimantes illi priori *ὑποστάσις* Christi unitatem, hi posteriori naturarū in una *ὑποστάσι* dualitatem indigitari, scil. divinam per *Jehovah*, & humanam per *Schin* a *Schiloh*, recens natum puerum designante. Verum enim vero cum nomen sanctissimum JESUS non tam personæ, quam officii, & beneficiorum Messiae descriptio-

ptionem involvat teste Angelo Matth.
 I. v. 21. & dictæ *ἑσους* rationes modis bene multis contra analogiam quoque grammaticam & s̄vetas derivationum leges peccent, propriæ & genuinæ radicis nomine salutarinequeunt. Quæ-
 runt nonnulli hujus primordia in Lingua Arabica sed pari successu : nec desunt quibus alia placent. At quemadmodum aqua e rivulis hausta semper aliquid impuritatis secum vehit, e fonte autem sololimpida bullit; ita hujusmodi conjecturæ & derivationes hinc inde pro lubitu conquistæ magis magisq; a veritate sunt alienæ, adeo ut quædam veram nominis hujus significationem penitus destruant, quædam emphasin minuant, & sic uberrima consolatione, quæ ex dulcissimo nomine JESU recte intellecto emergit; magna ex parte fideles defraudent. Omissis ergo his, commodior origo nobis est investiganda, quæ offertur in vocabulo *Jeschua*, descendente a *Jascha*, in Hiphil *salvavit*. Probatur-

que firmiter, ut cætera jam præteream,
 duabus rationibus 1. *Convenientia significationum*, secundum redditionem Angeli,
 optimi nominis hujus interpretis, loco
 supra citato, quæ hic utramq; facit pagi-
 nam: 2. *Literarum*, in quibus præter *Ajin*
 Græcis & Latinis inimitabile, cui ex li-
 bertate σ est substitutum, nulla videtur
 differentia. Etymologiæ vero ceu fun-
 damento innititur orthographia, in qua
 nihil mirum, quod rem acu non tetige-
 rint vel ipsi eruditi, cum de ista tam
 diversas foverint opiniones. Scribunt
 quidam, in primis Jesuitæ, JHESUS,
 unde figillum eorum I.H.S. sed perpe-
 ram, ex falsa hypothese nominis *Jebe-
 schub*, cum propria forma, ut modo de-
 monstratum, sit *Jascha* adspirationis η
 minime patiens. Rectius ergo facere
 videntur alii pingentes JEsus, cui præ-
 ter originem ipse quoque stylus Evan-
 gelistarum & Apostolorum græcus re-
 spondet. Nec obstaculi quicquam po-
 nit *Schin*: ut enim id in *Schlomoh* & aliis vo-
 cibus, ita etiam hic per s commode est
 expres-

expressum, quippe in lingua five græca
 five latina commodius una litera expri-
 mi non potuit. Detectâ sic orthogra-
 phiâ, superest ipsa ἐνέργεια explicanda, in
 qua non minus ac in prioribus inveni-
 re licet multos justo delicatiores, qui
 nihil suo calculo, nisi quod ad palatum
 eorum sit concoctum, approbant. Ar-
 ridet aliis nomen *Sospitator*, aliis *Serva-*
tor, vocabulo *Salvator*, quia parum lati-
 nè sapit, nauceam pluribus movente;
 cui tamen utut ab Auctoribus non usur-
 pato, saltem eodem jure cum pereгри-
 nis nominibus, quæ usu recepta, teste
 Cicerone, pro latinis usurpantur, frui
 permittendum; eoque magis, quod or-
 tum suum ignobilem significatione val-
 de emphatica compenset. Optimus au-
 tem simulque tutissimus, ut ἐτόμος & ὀρθο-
 γραφείας, sic etiam ἐνεργείας & ἐμφάσεως
 μετὰ φράσεως est ipse Spiritus Sanctus, di-
 cens loco citato; καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα
 αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὴν λαὸν αὐτοῦ
 ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν. Ubi terminus
 a quo, & ad quem liberationis nostræ spi-

lis clare panditur; imo etiam persona liberans, & objectum servandum, haud obscure innuitur; quæ pro rei dignitate diducere impræsentiarum non est nostri instituti.

THEOREMA PNEUMATICUM,
DE MODO NATURALITER COGNOSCENDI
DEUM.

Quamquã accurata & salutifera Numinis cognitio ex sola Scriptura sacra hauriri & possit & debeat, nihilq; de DEO credendum sit, nisi quod divinitus fuerit revelatum, ut pie monent eruditi: tamen notitiam ejus saltem aliqualem & obscuram, utilem tamen valde, ipsi quoq; naturæ competere, si ne jacturâ veritatis negari non potest, toto genere humano ea dere testimonium perhibente, in quo *nulla gens est tam immanisveta, neque tam fera, quæ non, etsi ignoret, qualem DEUM habere deceat, tamen habendum sciat.* Cic. lib. i. de Leg. Inhærent enim unicuiq; etiam in cunis vagienti, reliquæ veriboniq; per lapsum

Pro-

Protoplastorum amissi & deperditi, velut rudera, proh dolor! splendidi ædificii, quæ maturescere cum annis iudicio, per sedulam & sobriam creaturarum contemplationem auctæ & restauratæ, uberiori Numinis cognitione mentes hominum imbuunt; modo bene iis uti, rectoq; tramite ad metam contendere nōrint. Hic autem cursus secundum rationis dictamen instituitur commodissime per causarum & effectuum mutuam subordinationem. Cum enim res quælibet creata ab alio necessario dependeat, hocq; vicissim alium sui auctorem agnoscat, adeo ut omnia continuo velut nexu a se invicem hæreant, & nihil detur in rerum natura, quod causa unius existens, alterius non sit effectus, juxta vetus & verum axioma: *Omne quod est, ab alio est: & Nihil est causa sui ipsius*, tum assurgit mens gradatim ab effectu ad causam, eaq; una ad aliam usq; dum perveniat ad primam, cui omnes aliæ, ipsa vero nulli suam debet originem, quam omnino dari postulat

natura ab infinito abhorrens. Hoc vero legitime peracto una cum τῷ ὄντι DEI, varia ejus attributa intellectui sese insinuant, quod sit *independens*, *primum movens*, *unus* &c. nisi enim ita se haberet, prima non esset. At ratio his nondum contenta, penitus τὸ διότι DEI introspectum, alis cogitationum volitare gestit; quo cum immediate non pateat accessus; nihil quippe sensus movens, per quos tanquam rationis satellites omnis naturaliter acquisita cognitio comparatur, in eo occurrit, hinc per effecta adscendere nititur, positoq; ante omnia nihil his inesse, quod non prius fuerit in causa, adjungit illico animum ad investigandum, quales perfectiones in creaturis dentur. In quibus duplicem esse differentiam deprehendens, quod aliæ sint puræ omniq; imperfectionis labe immunes, aliæ contra ei obnoxia, duplices etiam de iis in DEO cogitur formare conceptus,tribuendo ei priores *formaliter*, inter quas vita, intellectus, & omnia attributa DEI positiva

sitiva ; posteriores *Virtualiter*, & modo
 longe eminentiori, ut sensus & mem-
 bra corporea : blasphemia enim vi-
 detur rationi, aliquid statuere DEO *a-*
ctualiter inesse, quod perfectissimo enti
 maculam quandam interat ; ideo per-
 git mens ulterius, removendo omnia ac-
 cidentia, imperfectionis argumenta,
quantitatis scil. *temporis*, *loci*, & quocunq;
 ea demum veniant nomine ; unde e-
 manant *immortalitas*, *immensitas*, *invisibili-*
tas, *simplicitas*, *infinitas*, omniaq; attribu-
 te *negativa*, quæ quidem positivi aliquid
 important,, ut ut ob eloquii humani
 imperfectionem maximam partem ter-
 minis negativis efferantur, & hæc omni-
 a ponit in DEO, non ut realiter distin-
 cta, sed quatenus ipsa sunt essentia, quæ
 propter intellectus tantum imbecillita-
 tem melioris cognitionis gratia, per di-
 versas actiones ita concipiantur : alias
 compositionẽ inferret, his omnib⁹ adver-
 santem. Huc usq; extendit se ratio hu-
 mana, confirmaturq; in notitia horum
 opere Conservationis, nec non aliis in-

super rationibus, quas ad unam quamque proprietatem confirmandam satis validas, hic propter nimiam prolixitatem ratio instituti enumerare vetat. Quod vero nonnulli vires naturæ ad mysterium Sacro-Sanctæ Trinitatis elevent, limites rationis sine ratione transcendunt, cœcitatemq; mentis non æquè perpendentes, in fidei simplicitatem impingunt, cui soli hoc datum est nosse. Credat ergo hoc mens devota, cum non capiat, acquiescat in verbo revelantis, cum nec comprehendat revelatum: tutius enim est captivare iudicium sub obsequio fidei, quam habenas ei laxando in re tam sublimi, de qua omnibus seculis in natura altum fuit silentium, variis erroribus se implicare. Hactenus notitia theoretica, cujus individuus comes erit practica, pari modo homini insita, iisdemque mediis, opere scilicet Creationis & Sustainationis confirmanda. Hæc nihil est aliud, quam obligatio in conscientia ad DEUM sincere colendum, & in nominis divi-

divini laudem, omnes nostras actiones, secundum rationis dictamen, instituentium nos obstringens: honorem enim & amorem exigunt ejus beneficia; eumque non tepidum, sed vehementem, & ejusmodi quo omnis boni datorem complecti fas est. Male ergo is etiam Ethnicorum judicio novit DEUM, qui cognitum non amet, amatum non veneretur.

THEOREMA PHYSICUM

DE REQUISITIS SENSATIONIS.

ARdua certe materia, & hoc inprimis seculo, inter veteris Philosophiæ cultores, Cartesiiq; affectas, valde controversa, ut magnopere subeat mirari humanæ mentis caliginem, quæ ne id quidem sine errore percipit, quod perceptioni quotidie est obvium. Dari quidem *Sensationem* nemo sensibus gaudens facile negaverit; at de modo, quo fiat, disceptatur varie. Nos ergo ne Charybdim vitando in Scyllam incidamus, rationibus sat firmis inducti,

vete-

veterum sententiæ subscribimus, illam commodissime per *qualitates intentionales* expediri affirmando. Cum enim objectum, cujus recte riteq; accommodati præsentia hic omnino requiritur, quod essentiam suam in sensus incurrere nequeat, medio est opus, quo invicem concilientur, speciebus scilicet sensibilibus, quæ in sensorium delatæ, effigiem ipsi repræsentent signato similitimam : sic videt quis imaginem sui in speculo expressam, imo etiam alterius a tergo stantis, quod sine his fieri non posset. Oriuntur vero hæ ex ipsis objectis, beneficio formarum, quæ naturali aptitudine ad multiplicationem sui pollentes, non reales tantum, sed & huiusmodi spirituales, edunt operationes, teste Alberto, cujus verba rei naturam bene exprimentia hic subicere non videtur inutile. *Omnis forma, inquit, est multiplicativa sui ipsius, vel realiter, vel spiritualiter : quatuor enim primæ qualitates utroq; modo agunt, ut calor tum calorem realem, una cum atomis igneis in alia mate-*

ria

ria producit, tum etiam insimul speciem spiritalem in medio & in organo sensus tactus. Idem iudicium esto de cæteris similibus. Plurimæ autem sensibiles qualitates, & accidentia omnia sensilia per se, cum vim non habeant agendi realiter, saltem agunt spiritaliter, ut quantitas, licet non sit activa actione reali, hoc est, productiva alterius similis quantitatis, spiritali tamen operatione activa est instrumentaliter; cum enim sit de numero sensilium per se, speciem suam producit, quod non est aliam quantitatem producere, sed sui ipsius imaginem, quæ ipsammet repræsentat. Quemadmodum igitur vana est quæstio; cur calor alium calorem materiale & substantiæ ignis inhærentem producat, cum nulla hujus prædicationis sit alia ratio, quam ipsamet caloris natura, quæ apta est ad alium calorem in alio generandum & multiplicandum; ita etiam vanum est quærere, cur sensiles qualitates in medio & in organo speciem suam producant: etenim suapte naturâ sunt aptæ

aptæ ad speciem multiplicandam: cum enim multo majus sit agere *realiter*, & producere aliquid simile materiale, quod est majoris entitatis. quam producere speciem suam spiritalem, quæ entitatis est minoris; siquidem videmus, qualitates, quæ materialiter agunt, in sensorium agere etiam simul spiritualiter, multas autem agere spiritualiter, quæ realiter agere nequeunt, quemadmodum corpora Cœlestia hæc sublimaria varie & potenter afficiunt, mutant & pati cogunt. Hinc si non miramur, quomodo aliquæ realiter agant, cur mirandum est aliquas agere spiritualiter? Notanda est ulterius harum indoles; quod non æque procul omnium rerum imagines exhibeant, sed nunc propius, nunc longius, pro modulo cujusque sensus, cui inserviunt, ideoque requirant medium legitimum, ne vel ob situm objecti longinquum imperfecta reddatur sensatio, vel nimiam præsentiam ultra modum feriantur organa, quod non minus temperie aëris & intermediis, quam loci distantia æ-

sti-

stimandum: illa enim hac non raro interturbata sensationem, si non penitus tollunt, certe multum impediunt. Sic ventus adversus minuit sonum & odorem, nebulæ obfuscant visum &c. Hujus rei inter alia hanc esse causam reor, quod species hæ qualitatibus naturalibus pro vehiculo utantur; color luce, sonus motione aeris &c. Quæ in initio vehementiores ab oppositis in medio reprimuntur, & sic, antequam ad terminum pervenerint languescunt. Insuper necessaria est organi dispositio, nervorum integritas, spirituum animalium copia, quibus rite præparatis sequitur sensatio.

THEOREMA ETHICUM

DE PERFECTIONE MORALI.

Perverse admodum faciunt vivuntque illi, qui præcepta morum vitæ & conamine omni exprimere, notitiamque libris haustam experientia pro virili probare non satagunt, ut quousque vires naturæ in civilibus lese extendant, ipsi intelligere possint; has enim qui
æqua

æqua æstimatione & proprio exerci-
 tio metiri non didicit, vim gratiæ Spi-
 ritus minus pensitare novit : unde fit,
 ut pleriq; nimis abjecte de iis sentien-
 tes, si unius vel alterius virtutis studio
 quem detineri vident, id jam non natu-
 ræ, sed gratiæ salvificæ adscribant, pu-
 gnam appetitus cum ratione pro lucta
 carnis & Spiritus interpretentur, & sic
 vanis opinionibus decepti, naturalia cum
 supernaturalibus turpiter confundant,
 falso & frustra gloriantes, sibiq; persua-
 dentes, virtutes naturalibus viribus ac-
 quisitas esse vera vivæ fidei & in habi-
 tantis CHRISTI documenta, cum quan-
 tum a terra cœlum, tantum hæ a se
 invicem differant. Idcirco e re esse ar-
 bitror perfectionem Ethicam breviter
 hic delineare. Ad cujus cognitionē per
 gradus adscendim⁹, præsupponendo an-
 te omnia externarum actionū directio-
 nem; adhuc enim voluntati sua compe-
 tit libertas, ut despoticum in locomoti-
 vam exerceat imperium, & quod judi-
 cio intellectus bonum deprehendit, id
 prom-

prompto membrorum obsequio in actum deducere possit: unde sequitur, in cujusque arbitrio situm esse linguam a scurrilitate, manum ab injustitia, & alia membra ab aliis vetitis cohibere, iisque ad oppositarum virtutum exercitia bene uti: quod nisi ita se haberet totius naturæ ordine inverso, belluina profecto vita introduceretur, inania tū forent iusta Principum statuta, honores immeriti, pœnæ injustæ, cum ultra posse nemo obligaretur; & contra stimulum absolutæ necessitatis calcitrare esset impossibile. Impia hæc sunt vel Ethnicorum iudicio, qui improbos ob scelus admissum solent gravibus onerare suppliciis, eam imprimis ob causam, quod rectæ rationis dictamini, & huic fundatis legibus inobedientes, libera facultate in malum abutantur. Hactenus ergo res certa & clara: inest autem homini aliquid etiam aliud; appetitus scilicet sensitivus, qui propter corruptionem a lapsu protoplastorum in nos derivatam, ultra modum corporis curam agens, in vetita fertur, tantoque non raro im-

petu adversus rationem insurgit, ut, imperio ejus excusso, hominem ad cupiditati satisfaciendum alliciat & impellat. Unde quæstio nonnihil difficilior oritur: *Num hujus quoq; regimen voluntati competat?* Quidam vehementiâ affectuum perterriti infra eos Ethicæ perfectiones limites figunt, quos transgredi non possit, nec cum internis quicquam commercii habeat: sed hi palmam hosti ante congressum porrigunt, in superiores facultates nimis injurii. Nos ergo ulterius progredimur, eam horum quoq; moderationem complecti statuentes: reddit enim sui sectatores quodammodo beatos, tranquillitatem animi secum ferens, quæ affectuum se turbantium compressionem omnino prærequirit; hac vero denegatâ, eliminatur virtus, eos ad normam rationis temperans, cumq; virtute honestas, quod absurdum. Et quid? si sui juris essent hi tam feroces & imperii cupidi, num domitorem agnoscerent sine coactione? non credo. Vincit ergo homo, ni habitum vitiosum prius contraxerit,

victosq; paulatim retundit, ut crebris exercitiis enervati, tandem instar ferarum mitescant, & equis indomitis non ab similes, sessorem patiantur. Hi cum sint varii, non existimandum, omnes a multis, sed plerosq; ab uno superari: qualis enim hæc esset victoria de uno triumphando, alteri succumbere? Ideo Cic. in Orat. pro Sylla, *ita vivere regium esse inquit, ut non modo homini nemini, sed nec cupiditati inserviat ulli.* Quod multis horrorem fortassis incutit, supra sortem humanam hoc positum existimantibus; facile tamen videtur expertis, qui modum pugnae didicerunt: non enim omnes simul in nos irruere valent; quippe invicem contrarii; sed nunc figillatim, nunc aliquot conjunctim, quos tanto fortius reprimimus, quanto minoribus instructi sunt copiis. Sic ex moderatione iræ appellatur quis *mansuetus*, ex depositione metus *fortis*, cohibitione amoris *venerei castus* &c. quæ omnes in hominem, virtuti unice deditum, cadere possunt, imo oportet, si alias conscientiam illibatam

fer.

fervare voluerit, quæ æque unius ac alterius virtutis opposito labefactatur; excipiendæ tamen sunt infirmitatis humanæ, quibus etiam Christiani sunt obnoxii. Hæc omnia evadent clariora, si mentis aciem in vitam Ethnicorum, lumine naturæ recte utentium, convertere voluerimus; ex quibus aliquos in scenam producere sufficit, cum chartula omnes non capiat. *Epaminondam* puto, *Socratem*, & *Platonem*, viros ob morum probitatem omnium seculorum memoriâ dignissimos, quorum exemplis, si Scriptoribus fides habenda, hæc jam dicta pulchre consummantur. Consistit ergo perfectio Ethica, ut multa paucis comprehendam, in affectuum moderatione, & continuo virtutum exercitio, unde quemlibet conjicere posse arbitror, quanto sublimius perfectio Christiana, ad quam omnes Salvatori addicti, summo nisu contendere oportet, terminos suos constituat, cum gratia multo efficacior sit natura. Sed quia ejus consideratio non est hujus loci aliis doctioribus in Christo & Natura, eam explicandam relinquo.

SOLI DEO GLORIA.